

Kas yra tikra ir kuo galima būti tikram?

tekstas: Dainius Razauskas

Luana. Laba diena, Dainiau. Vis mėščiau, nuo ko mudviem pradėti, o vakar internete „pataikiau“ ant Jūsų nekrologo Andriui Konickiui... Gal tai ir yra siūlo galas? Nes būtent per Andrių kitados sužinojau apie Jus...

Taigi pabandom pradėti nuo mirties. Ar tai sapno pabaiga, ar pradžia? Ar išties yra riba tarp šiapus ir anapus? Ar pereiti Letos upę galima tik į vieną pusę? Ar mus supantis pasaulis yra tikras, ar tik menamas? Ar Absoliutaus Prado ilgesys reiškia, kad ši akimirka tėra vos viena mūsų būties galimybių?

Dainius Razauskas (bando atsakyti į Luanos XXX klausimus). Na ir pasiūlymas – pradėti nuo mirties! Vadinas, „apie gyvenimą“ tikrai nekalbėsime.

Tačiau keistas šis Jūsų pasiūlymas atrodo tik iš pirmo žvilgsnio. „Iš antro žvilgsnio“ jis labai aiškiai sutelktas į vadinamąją metafiziką – į tai, kas yra *meta* „už, anapus“ *fizikos*. Beje, graikų *physis*, iš kurio radosi šiuolaikinė tarptautinė *fizika*, yra bendrašaknis su mūsų žodžiu *būtis*. Anapus būties, pagal apibrėžimą, tegali būti nebūtis, o tokiu atveju nebūtų apie ką ir kalbėti.

Tačiau fizika – ne visai ir ne visa būtis, o tik jos dalis. Kita dalis, ją papildanti, – tai psichika, iš graikų *psuchē* „siela“. Kad yra fizika, fizinis pasaulis, turbūt niekas neabejoja, bet ar tikrai „yra“ psichika – siela? Ar ji tikrai turi savaiminę būtį, ar tėra fizikos funkcija?

Paradoksas tas, kad šį klausimą (beje, visus kitus – irgi) sprendžia psichika. Ir visa fizika yra sukurta psichikos, sielos – proto kaip vieno iš jos „organų“. Daugiau tiesiog nėra kam. Jeigu dabar šią akimirką panaikintume psichiką, neliktų nieko. Ne tik psichikos, bet ir fizikos. Neliktų kam ką nors žinoti, patirti, patikrinti, įrodyti.

Pasirodo, psichika – ne šiaip šalutinis priedas, o būtina būties sąlyga. Be psichikos, kuri suvokia, negali būti nieko suvokiamo, vadinas, negali būti nieko. Fizika tėra psichikos patyrimų, apmąstymų ir apibendrinimų vaisius. Vadinas, fizika tėra psichikos funkcija – ne atvirkščiai.

KŪNAS IR SIELA. Edgardo Medzevičiaus nuotr.

Tik tai supratus iš tikrųjų gali bent kiek paaiškėti santykis tarp „šiapus“ ir „anapus“. Visų pirma, tai tėra sielos mąstymo įrankiai – metaforos, paremtos talpos įvaizdžiu. Tarkim, įeiname į kambarį – tada labai aišku, kas yra „šiapus“ kambario sienų, kambario viduje, o kas „anapus“, išorėje. Kas nors gal mindžiukuoja ant slenksčio – tas bus tarpininkas tarp šiapus ir anapus, gebantis lengvai peržengti ribą į abi puses.

Tačiau vadinamasis išorinis pasaulis neturi ribos, neturi slenksčio. Išorinis pasaulis nėra kambarys.

Netgi sąvoka „išorinis“ tėra erdvinė metafora. „Išorė“ ir „vidus“ tėra metaforos. Tarp „išorės“ ir „vidaus“ irgi nėra slenksčio, nėra ribos, lygiai taip pat kaip tarp „šiapus“ ir „anapus“.

„Išorė“ – tai fizika, „vidus“ – tai psichika, vadinamasis vidinis pasaulis.

Žmogui, kuris tapatinasi su regimu bei visaip jaučiamu savo kūnu ir tuo mastu priklauso „išoriniam“ pasauliui, šis „išorinis“ pasaulis iš tikrųjų yra „šiapus“. Tačiau žmogui, supratusiai, kad „išorės“ nėra be „vidaus“ – kad fizikos iš pagrindų nėra ir negali būti be psichikos, „šiapus“ tampa „vidus“, o „išorė“ – „anapus“. Paprastai tariant, kūniškajam žmogui šiapus yra išorė, o anapus – jo neatpažintas, nepažintas, jam nežinomas vidus. O sielos žmogui, atvirkščiai, šiapus yra vidus, kuriame jis nuolatos esti, o anapus – išorė, kurion jis jaučiasi neišvengiamai, nors ne visuomet pageidaujama „įmestas“ ar net „išmestas“. Tada ir kyla klausimas: ar tikrai neišvengiamai?

Šiaip ar taip, riba tarp „šiapus“ ir „anapus“ – ta pati kaip tarp fizikos ir psichikos, tarp „išorės“ ir „vidaus“, kad ir iš kurios pusės tartumeisi žiūrįs.

Jokio kito „anapus“ negali būti. Ne dėl įsitikinimų ar užgaidos, o pagal apibrėžimą. Įprastinė buitinė „anapuso“ samprata yra tarsi „išorė“, likusi atmetus „išorę“, – tam tikras jutiminis patyrimas, likęs atmeturs jutiminį patyrimą. *Contradictio in adiecto*. Žinoma, galimi kuo įvairiausi patyrimai, kuriuos žmogus gali suvokti kaip vidinius arba kuriuose gali susivokti kaip išorėje, bet niekaip kitaip.

Čia jau turi būti visai aišku, jog tikroji riba eina ne tarp savaiminės „išorės“ ir „vidaus“, o tarp jutiminių patyrimų visumos, kuri sudaro mums „išorės“ [spūdį (fiziką)], ir visų kitų patyrimų, kurie nėra jutiminiai, kaip jausmai, mintys ir visokios sielos būsenos, sudarančios „vidų“ (psichiką).

Privalau perspėti, jog tai ne vadinamasis solipsizmas. Šis randasi nepagrįstai prisiskiriant visus tuos patyrimus „sau“. Jokiam „sau“ nieko neprisiskiriant, o tik stebint, lieka tik stebėjimas ir jo stebiniai, sudarantys stebimybę. Tik stebėjimas ir stebimybė. Suvokimas ir suvokiny. Ir skirtingas suvokimo intensyvumas – skirtingi sąmoningumo laipsniai.

Sąmoningumui smunkant, tolydžio mažėja „vidaus“ ir daugėja „išorės“, kol siela galiausiai visai užmiršta save, ir buvęs sielos žmogus virsta kūno žmogumi, gyvenančiu suvis „išorėje“. Ir atvirkščiai: sąmoningumui kylant, „išorė“ tolydžio atsileidžia, silpsta, ir įsigali „vidus“, kol galiausiai – tai galima ben jau numanyti – visa buvusi „išorė“ atsimaitytų į visa apimantį kosminį „Vidų“. Visa buvusi fizika atsimaitytų į visuotinę, visatinę Psichiką. Ir tada *physis* vėl būtų visa apimanti pirmą pradė *būtis*.

Skamba baisiai, bet kažką panašaus mes kasdien patiriame vakare leisdami į sapnus ir ryte iš jų busdami. Sapnuose mes kasnakt atsidiuriame tarsi išorėje, iš išorės mus apsupusiame savo viduje, o nubudę iš sapnų vėl suvokiame juos kaip savo vidinius išgyvenimus, kaip vidų.

Abiem atvejais to paties suvokimo suvokiami tam tikri suvokiniai, skiriasi tik suvokimo budrumo, sąmoningumo laipsnis. Būties laipsnis, kurį lemia budrumas, sąmoningumas.

Štai čia prieiname pasaulio „tikrumo“ klausimą, kuris iš tikrųjų yra labai gražiai paradoksalus (o juk kitokio šiuose reikaluose nėra nederėjo tikėtis). Mat kuo mažiau sąmoningas suvokimas, tuo tikresniu jis laiko savo suvokiamą pasaulį, ir kuo sąmoningesnis suvokimas, tuo mažiau tikras jam bėra pasaulis, buvęs suvokiamas žemesnio sąmoningumo. Nes pats tikrumo atskaitos taškas iš buvusios „išorės“

persikelia į „vidų“. Taigi sąmonėjant suvokimas pats sau darosi atskaitos taškas, nebe jo suvokiama regimybė, nebe vienoks ar kitoks suvokinys.

Betgi mažiau sąmoningam suvokėjui didesnis sąmoningumas yra nesuvokiamas (kaip tik dėl to, kad didesnis). Tad to didesnio sąmoningumo jam nėra nei „išoriniame“, nei jo vidiniame pasaulyje, todėl mažiau sąmoningam suvokėjui didesnis sąmoningumas nėra tikras. Mažesniame sąmoningumui didesnis sąmoningumas yra netikras.

Užtat sąmoningumui gęstant, jis pats sau darosi vis mažiau tikras, ir vis tikresnė atrodo jį supanti „išorė“. Ir atvirkščiai: sąmoningumui augant, jis pats sau darosi vis tikresnis, ir vis mažiau tikra jį supusi (ir iš dalies gal tebesupanti) „išorė“.

Vitalio Vošterio nuotr.

Kalbant atrodo sudėtinga, bet tai paprasta kaip sapne: užsisapnavusiam sapnas atrodo labai tikras, ne mažiau tikras nei dabar mus supantis pasaulis, ir tik nubudęs iš sapno jis įsitikins, koks netikras tasai sapnas buvo – palyginti su ką tik nubudusia sąmone. Nubudęs iš sapno žino, kad būtent dabar jis yra tikras, o jo sapnuotas sapnas buvo netikras. Todėl nubudimas nubudusiam yra tikresnė būtis nei visi kad ir kokie sapnai. Tačiau užsisapnavusiam pats nubudimas nėra tikras, nes sapne jo tiesiog nėra – tėra sapnas. Nesąmoningumas negali suvokti sąmoningumo – irgi pagal apibrėžimą, nes antraip nebūtų nesąmoningumas.

Taigi galiausiai tikrovės atskaitos taškas yra sąmoningumas, ir tik nuo sąmoningumo priklauso, kas tikra, o kas ne. Tai ir yra Jūsų užsimintas „Absolutus Pradas“.

Tiesa, nesąmoningumas, nors suvokti sąmoningumo negali, gali jį miglotai prisiminti, jeigu yra patyręs, arba nujausti ir vienokiu ar kitokiu pavidalu įtraukti į savo sapną. Vadinasi, nesąmoningumas gali sąmoningumą susapnuoti – kaip kokį nors „išorinį“ sapno pavidalą.

Sapnuojantis suvokimas nubudusį suvokimą – t. y. patį save nubudusį – gali sapnuoti kaip suvokinį. Tai labai svarbu suprasti: mažiau sąmoningas suvokimas neturi kito būdo suvokti sąmoningesnio suvokimo – samoningesnio savęs paties – kaip paversti jį sau suvokiniu – nebe tuo, kuris suvokia, ir dargi ryškiau už jį, o tuo, kas jo suvokiama. Nes kitaip visai nesuvoktų.

Tai kažkas panašaus į nupieštą akį, kai žiūrinti į ją akis priskiria jai geresnį regėjimą negu savo, netgi visaregystę. Nors iš tikrųjų pati į ją, visai nereginti, žiūri.

Tai kažkas nepaprasta, neįmanoma, stebuklinga, kažkas „anapus“. Kaip Dievo vaizdinys ir atvaizdas.

Iš čia visas religingumas, visos religijos, visa tikra mistika ir visi mistifikuojantys kliedesiai.

Akis, žiūrinti į savo atspindį. Prisimerkusi užsimiegojusi traiškanota akytė, staiga išvydusi prieš save įremtą į ją plačiai atmerktą džiulį vyzdį. Save pačią, kokia būtų, jei visiškai atsimerktų. Save pačią – kaip Didįjį Kitą, kurio iš tikrųjų „nėra“, nes ji dar neatsimerkė.

Todėl į klausimą, „ar yra Dievas“, teisingi iškart abu atsakymai: 1) žinoma, ne; 2) yra vien tik Dievas ir nieko daugiau.

Pirmąjį atsakymą neišvengiamai prieina kiekvienas, kuris bando „tikėti“ vaizdiniu, suvokiniu, nupiešta akimi. Nes tai stabmeldystė, nuo kurios nėra kito išsivadavimo kaip tik stabų griūtis. Kiekviena nupiešta akis anksčiau ar vėliau apaks, nes nuo pat pradžių nematė.

Antrasis atsakymas palengva aušta tam, kuris išdrįsta pasitikėti pačia vaizduote, pačiu suvokimu ir išvis liaujasi akį sau piešęs. Liaujasi savinėsis tai, kas yra už jį labiau.

Liaujasi sąvinėsis tikrąjį Save, šitaip tapdamas juo tikras. Nes daugiau nėra kuo būti tikram.

MEDŽIO AKIS. Augustinos Miknevičiūtės (LUNARIA) nuotr.

(/#facebook) (/#x) (/#google_translate)

(<https://www.addtoany.com/share?url=https%3A%2F%2Fbaltaskambarys.com/portfolio/vidinio-kodo-beieskant-raimundo-majausko-piesiniai-ir-tapyba/>)
(<https://baltaskambarys.com/portfolio/kas-yra-tikra-ir-kuo-galima-buti-tikram/>)
(<https://baltaskambarys.com/portfolio/sapnas/>)

← (<https://baltaskambarys.com/portfolio/vidinio-kodo-beieskant-raimundo-majausko-piesiniai-ir-tapyba/>)   → (<https://baltaskambarys.com/portfolio/sapnas/>)

kam **Baltas** (<https://baltaskambarys.com>)
Barys

 (<https://www.facebook.com/Baltas-kambarys-1328033380545277>)

© 2024

